

Adatok Dunántúl redősdarázs-szerű (Hymenoptera: Vespidae) faunájának ismeretéhez

JÓZAN ZSOLT

H-7453 Mernye, Rákóczi F. u. 5., Hungary

JÓZAN, Zs.: *Data to the Vespidae fauna (Hymenoptera, Aculeata) of the Transdanubia (Hungary).*

Abstract: In this paper faunistical data from Transdanubian region and the distribution of some rare vespid species in Hungary are published. *Microdynerus exilis* is a new species in the Hungarian fauna.

Keywords: Vespidae, Hungary, Transdanubia, faunistical data

Bevezetés

A Magyarország Állatvilága (Fauna Hungariae) sorozat Vespidae családdal foglalkozó füzetében (MÓCZÁR 1995) a szerző a fajok kárpát-medencei elterjedésének ismertetésekor a Magyar Természettudományi Múzeum

Állattára gyűjteményének anyagát vette figyelembe. Több évtizedes - főleg a Dél-Dunántúlon és a Bakony-vidéken folytatott - kutatásaink során előkerült jelentős Vespidae lelőhelyi anyagot a fenti munka nem tartalmazza. Az eddig megjelentetett publikációinkban számos faj előfordulásáról számoltunk be, főleg Dél- és Nyugat-Dunántúl védettséget élvező területeiről (JÓZAN 1992a, 1992b, 1996, 1998, 2000, 2001, 2002, 2006a, 2006b, 2007). Az esetek többségében csak rövidített lelőhelyi adatközlésre volt módunk. A Bakony-vidékre vonatkozó faunisztikai adatok feldolgozása pedig még nem történt meg. Az alábbiakban a ritkább fajokról egy összefoglaló értékelést adunk a teljes lelőhelyi adatokkal. A fajok túlnyomó részét a szerző gyűjtötte, ezt az adatok között külön nem tüntetjük fel.

A fajok jellemzése

Alastorynerus microdynerus (Dalla Torre, 1889) - Balatonfüred: Tamás-hegy, 2004. 06. 13. 1 ♀; Balatonszőlős: Hajagos-völgy, 1995. 06. 04. 1 ♂; Karád: Csiszár-hegy, 2007. 05. 23. 1 ♀; Kereki: homokbánya, 2006. 07. 05. 1 ♀; Simonfa: Messzelátó, 2003. 05. 24. 1 ♂. - Tisztázatlan elterjedési jellegű, igen ritka darázs-faj. Magyarországon régebben csak Simontornyáról közölték előfordulását. Újabb előfordulásairól a szerző számolt be (JÓZAN 2007).

Alloidynerus floricola (Saussure, 1853) - Badacsonytördemic: Lábdihegy, 1988. 08. 28., 1 ♀; Siklós: keleti városrész, 1999. 05. 29. 1 ♂. - Közép-Európában és a mediterrán területeken elterjedt faj. A Kárpát-medence néhány pontján került elő, határainkon belül régebben csak a Gellérthegyen és Tarcalon gyűjtötték. A siklói előfordulását már közölték (JÓZAN 2000).

Ancistrocerus dusmetiolus (Strand, 1911) - Szekszárd: Keselyűs, 1993. 08. 03. 1♂. -Nyugat-palearktikum délebbi részein élő ritka faj. Régebben csak négy kárpát-medencei előfordulását közölték, ebből három található hazai tájakon. A fenti az első dunántúli lelőhelye.

Ancistrocerus ichneumonideus (Ratzeburg, 1844) - Darány: Barcsi borókás TK, 1981. 07. 03., 2♂, 1995. 06. 28. 1♂; Nagybjom: Galabárdpuszta, 1988. 06. 19. 1♂, 1989. 07. 10. 1♂, 1990. 08. 24. 1♂. - Irodalmi adatok szerint az erdei fenyőhöz kötődik az elterjedése. Hazánkban az első lelőhelye a nyugati határvidéken található (Kispöse). A most közölt lelőhelyei is megerősítik ökológia igényeiről szóló megfigyeléseket.

Ancistrocerus oviventris (Wesmael, 1836) - Alsóórs: Somlyó-hegy, 1997. 05. 18. 1♂; Bakonyszentlászló: Cuha-völgy, 1980. 07. 16. 1♂; Balatonfüred: Tamás-hegy, 1994. 05. 22. 1♂, 2001. 05. 27. 1♂, 2003. 06. 04. 1♂; Balatonszőlős: Hajagos-völgy, 1995. 06. 04. 1♂; Cserszegtomaj: Gyöttrös-tető, 2006. 05. 14. 1♂; Dörgicse: Kisdörgicse, 1993. 05. 22. 1♂; Hegymagas: Lengyel kápolna környéke, 1993. 05. 01. 1♂, 2002. 05. 19. 1♂; Salföld: Kisórspuszta, 1993. 05. 08. 1♂; Zengővárkony: temető környéke, 2003. 04. 21. 1♂. - Magyarországon régebben csak a hegyvidékeinken gyűjtötték. Az itt közölt lelőhelyek alacsonyabb fekvésűek, mint a régebben közöltek, bár a calopagoi és zenggi lelőhelyei (MÓCZÁR 1995) is utalnak arra, hogy a melegebb klímájú területeken is elterjedt.

Ancistrocerus parietinus (Linnaeus, 1761) - Bares: Drávaerdő major, 1996. 05. 25. 1♂; Cserkút: belterület, 2002. 06. 16. 1♂; Csopak: Nosztori-völgy, 1992. 07. 26. 1♂; Mernye: Dózsa Gy. u., 1985. 06. 19. 1♂; Nemesvita: belterület, 1987. 06. 14. 2♂; Óriszentpéter: Templomszer, 2000. 08. 05., 1♂; Órtilos: vasútállomás környéke, 1993. 07. 18-21. (leg. Tóth S. Malaise csapda) 1♂; Somogyfajs: belterület, 1986. 07. 17. 1♂; Tihany: Aranyház környéke, 1984. 06. 22. 1♂. - A Palearktikum északabbi területein élő darázsfaj. Magyarországon többfelé előkerült, de nem gyakori. Dél-Dunántúlon az első előfordulását a Dráva mentéről közölték (JÓZAN 1998).

Colonites abbreviatus (Villers, 1789) - Balatonyörök: Becehegy, 1993. 06. 05. 2♂; Balatonfüred: Tamás-hegy, 1993. 06. 13. 2♂, 07. 04. 2♂; Vonyarcvashegy: Vas-hegy, 1993. 06. 05. 1♂. - Igen ritka mediterrán faunaelem. Magyarországon régebben csak a Budai-hegységben gyűjtötték (MÓCZÁR 1995).

Discoelius dufourii Lepeletier, 1841 - Balatonfüred. Koloska-völgy, 1993. 08. 11. 3♂; Bószénfa: Ropoly, 1988. 06. 03. 1♂ (leg. Tóth S., Malaise csapda); Gyékényes: Lankóci-erdő, 2003. 08. 19. 1♂; Kölked: Boki gátórház, 1989. 06. 01. 1♂ (PTE Állatrendszertani Tansz., Malaise csapda). Szekszárd: Keselyűs, 1993. 08. 02. 1♂; Újvárfalva: Zaboskert, 1990. 05. 02. 1♂. - A palearktikum északabbi területein elterjedt faj. A Kárpát-medence hegyvidékeinek néhány pontján, a Budai-hegységben és a Pilisben, valamint néhány alföldi erdőben került elő. Első dél-dunántúli előfordulásáról a Duna-Dráva NP-ről készült publikációban számoltunk be (JÓZAN 1998).

Discoelius zonalis (Panzer, 1801) - Babócsa: Ó-Dráva, 2003. 08. 14. 1♂; Balatonfüred: Koloska-völgy, 2000. 08. 10. 1♂, 2003. 08. 11. 1♂; Bélavár: Palinai-erdő, 2003. 08. 14. 1♂; Csopak: Nosztori-völgy, 1990. 07. 25. 1♂; Komlósd: mocsárrét, 1999. 07. 27. 2♂; Kölked. Adica, 1989. 05. 28. 1♂; Noszvaj: Síkfőkút, tölgyes, 2003. 06. 13. 1♂, 06. 29. 1♂ (Debreceni Egyetem, ablakcsapda); Órtilos: vasútállomás környéke, 2003. 08. 07. 1♂; Somogyfajs: Óskohó környéke, 2002. 07. 22. 1♂; Tihany: Belső-tó, 2003. 07. 24. 1♂; Vízvár: Dráva patja, 2003. 08. 14. 1♂; Vokány: vasútállomás környéke, 2000. 05. 26. 1♂, 07. 25. 1♂. - Elterjedése az előző fajhoz hasonló, de az Alföldön még nem került elő.

Eumenes dubius Saussure, 1852 - Tihany: Óvár, 2003. 07. 08. 1♂. - Pontomediterrán elterjedésű gömböcदारáz. Hazánkban az Alföldön több helyen is előkerült. Kimutatták a Dunántúli-középhegység néhány pontján is.

Eumenes mediterraneus Kriechbaumer, 1879 - Bares: hajóállomás környéke, 1993. 07. 04. 1♂. - Elterjedése az előző fajhoz hasonló, de a Dunántúlon kevesebb lelőhelye volt ismeretes.

Eumenes pomiformis (Fabricius, 1781) - Balatonfüred: Tamás-hegy, 1993. 06. 13. 1♂, 2002. 06. 28. 1♂; Balatonhenye: Csurgó-kút, 1999. 05. 30. 1♂, 2004. 05. 31. 1♂; Cserszegtomaj: Gyöttrös-tető, 2004.

05. 31. 1 ; Lovas: Malom-völgy, 1994. 07. 23. 1 ; Máriagyűd (Siklós): Macska-lyuk, 1999. 08. 02. 1 ; Nemesvita: belterület, 2003. 05. 17. 1♂; Pécs: Bány-tető, 1986. 06. 13. 1 ; Pécsvárad: vár környéke, 1989. 06. 17. 1♂; Szentbékáll: templom környéke, 1999. 06. 19. 1 ; Tihany: Cserhegy, 2003. 07. 08. 1♂; Zalahaláp: belterület, 1995. 08. 11. 1♂. - Nyugat-palearktikum melegebb tájain elterjedt faj. Magyarországon régebben is hegyvidéki lelőhelyekről volt ismeretes.

Eumenes subpomiformis Blüthgen, 1938 - Badacsonytomaj: Péntek-árok, 1987. 08. 20. 1 . - Európa délebbi területein és a Földközi-tenger mentén elterjedt faj. Hazánk néhány pontján Mátraházától Kőszegig gyűjtötték.

Microdynerus exilis (Herrich-Schaeffer, 1839) - Nemesvita: belterület, 1987. 06. 14. 2 1♂. - Délnyugat- és Közép-Európában került elő. Magyarország faunájára új.

Microdynerus longicollis F. Morawitz, 1895 - Cserszegtomaj: Gyötrös-tető, 2004. 05. 31. 1 ; Várpalota: Pétfürdő, 1968. 06. 26. 1 (leg. Papp J.) - Európa középső és déli területei és Kis-Ázsiában került elő. Magyarországról ezideig hat lelőhelyét közölték (MÓCZÁR 1995).

Odynerus femoratus Saussure, 1856 - Magyaregregy: Egregyi-völgy, 1988. 06. 19. 1♂; Taszár: Kapos-völgy, 1982. 06. 02. 1 . - Pontomediterrán elterjedésű kürtősdarázs. Hazánkban eddig csak két lelőhelyét ismertük: Budapest és Tiszaszőlős. Somogy faunakatalógusában szerepeltettük, lelőhely megnevezése nélkül (JÓZAN 2001).

Pterocheilus phaleratus (Panzer, 1797) - Balatonfüred: Tamás-hegy, 1994. 07. 23. 1 ; Bélavár: Kerék-hegy, 1997. 08. 08. 1 ; Darány: Barcs borókás TK, 1982. 07. 18. 2 , 1995. 06. 28. 1♂, 1997. 06. 15. 1♂; Fenyőfő: Ősfenyves, 1980. 07. 17. 1 2♂; Fertőrákos: kőfejtő környéke, 2001. 07. 09. 2 ; Gyenesdiás: kőbánya környéke, 1995. 07. 04. 1 2♂; Hajmáskér: belterület, 2004. 07. 15. 1 ; Nagybjom: Galabárdpuszta, 1989. 05. 23. 1 , 06. 04. 1 , 07. 10. 15 , Homokpuszta, 1989. 06. 19. 1 , Nagy-homok, 1990. 08. 10. 1 1♂, 1991. 07. 21. 1♂; Németskér: Látó-hegy, 1990. 07. 15. 2 1♂; Pécs: Zsebe-domb, 1980. 07. 28. 1♂; Somogytúr: Nyíres, 1987. 06. 17. 1 , 1988. 05. 18. 1 1♂, 1989. 07. 07. 3 , 1990. 06. 12. 1♂. - Palearktikus elterjedésű darázsfaj. Magyarországon mindkét alfaj (*Ph. phalaratus* és a *Ph. chevrieranus*) túlnyomórészt az Alföldön került elő. A Dunántúlon régebről csak két lelőhelyét ismertették (Csór, Sukoró). Homokkedvelő faj, de kutatásaink során megfigyeltük a fészkelését mészkő- és dolomittörmelékben, valamint homokkő-konglomerátum málladékában.

Stenodynerus clypeopictus (Kostylev, 1940) - Bélavár: Dráva-völgy, 1992. 08. 17. 1 ; Kistótfalu: Villány-Pogányi-patak völgye, 2000. 07. 25. 1 ; Kővágóórs: Kornyi-tó, 1991. 07. 27. 1♂, 1993. 08. 10. 1 , 2001. 07. 27. 1 ; Siófok: Szigeti dűlő, 1996. 07. 04. 1 . - Areája Franciaországtól Japánig terjed. Példányainak többségét az Alföldön gyűjtötték (MÓCZÁR 1995). Régebről ismert dunántúli lelőhelyei a Velencei-hegységben és a Balaton mentén találhatók. Újabban előkerült Dél-Dunántúlról is.

Stenodynerus orenburgensis (André, 1884) - Nagyveleg, 1968. 08. 05. 1♂ (leg. Papp J.) - Nyugat-palearktikumban elterjedt faj. Magyarországon eddig Siófok, Budaórs és Magyarkút lelőhelyeit ismertük.

Symmorphus angustatus (Zetterstedt, 1838) - Óbánya: Öreg-patak völgye, 1990. 04. 30. 1♂; Somogyfajszi: Őskohó környéke, 2005. 06. 04. 1♂. - A palearktikum északi területein élő ritka faj. Somogyfajszi előfordulásáról már beszámoltunk (JÓZAN 2006). A mecseki (Óbánya) lelőhelye a harmadik Magyarországon.

Symmorphus connexus (Curtis, 1826) - Kölked: Boki gátórház, 1989. 06. 10., 07. 08. 4 (PTE Állatrendszertani Tansz., Malaise csapda); Órtilos: vasútállomás környéke, 1995. 07. 10. 1 ; Szentgotthárd: strand környéke, 1982. 07. 13. 1♂. - Európában szélesen elterjedt faj. A Kárpát-medencében az északi hegyvidékeken, az Alföld néhány pontján és a Balaton nyugati medencéjében (Hévíz, Vörs) került elő.

Symmorphus debilitatus (Saussure, 1855) - Alsóbogát, 1985. 07. 22. 1♂; Alsószőlők: belterület, 2001. 07. 07. 1 ; Balatonfüred: Koloska-völgy, 1990. 07. 26. 1 ; Bélavár: Kerék-hegy, 1996. 06. 01. 1 ; Heresznye: belterület, 1996. 06. 08. 1 ; Hosszúhetény: Völgyi-rétek, 1988. 08. 07. 1 ;

Magyaregregy: Márévár, 1988. 08. 07. 1 ; Magyaregres: Gombás-erdő, 1980. 07. 08. 1 , 1984. 07. 10. 1 ; Mike: halastó, 1987. 06. 19. 1♂; Orci: mocsárrét, 1997. 07. 21. 1 ; Somogyaszaló: Deseda, 1982. 06. 03. 3♂, 1991. 07. 25. 2 ; Somogybabod: Tardpuszta, 1987. 06. 16. 2♂; Szenna: muszkavágás, 1988. 08. 03. 1 ; Zákány: Középhegyi-patak, 1997. 07. 17. 1 . - Európai elterjedése az előző fajhoz hasonló. Hazánkban régebben a Dunántúl hegyvidékein került elő.

Symmorphus declivis Harttig, 1932 - Alsóórs: Ófalu, 1997. 08. 17. 2♂; Lovas: Malom-völgy, 1994. 07. 23. 4♂, 1997. 08. 17. 4 6♂, 200. 08. 10. 3 2♂, 2004. 08. 29. 1♂; Vállus: Büdös-kút, 1964. 05. 27. 1♂ (leg. Papp J.); Vindornyaszőlős: belterület, 2003. 08. 09. 1 . - Mediterrán elterjedésű faj, elterjedésének északi határa a Kárpát-medencében húzódik. Órszentmiklóson és Bükkszentkereszten gyűjtött példányai nem kerültek vissza a Magyar Természettudományi Múzeum gyűjteményébe. Lovas település belterületén egy épület nádtetejében tömeges fészkelését figyeltük meg.

Irodalom

- JÓZAN Zs. 1992a: A Béda-Karapancsa Tájvédelmi Körzet fullánkos hártvászárnú (Hymenoptera, Aculeata) faunájának alapvetése. - Dunántúli Dolgozatok Természettudományi Sorozat 6: 219-246.
- JÓZAN Zs. 1992b: A Boronka-melléki Tájvédelmi Körzet fullánkos hártvászárnú (Hymenoptera, Aculeata) faunájának alapvetése. - Dunántúli Dolgozatok Természettudományi Sorozat 7: 163-210.
- JÓZAN Zs. 1996: A Baláta környék fullánkos hártvászárnú faunájának (Hym., Aculeata) alapvetése. - Somogyi Múzeumok Közleményei 12: 271-297.
- JÓZAN Zs. 1998: A Duna-Dráva Nemzeti Park fullánkos hártvászárnú (Hymenoptera, Aculeata) faunája. - Dunántúli Dolgozatok Természettudományi Sorozat 9: 291-327..
- JÓZAN Zs. 2000: A Villányi-hegység fullánkos hártvászárnú (Hymenoptera, Aculeata) faunája. - Dunántúli Dolgozatok Természettudományi Sorozat 10: 267-283.
- JÓZAN Zs. 2001: Somogy megye fullánkos hártvászárnú (Hymenoptera, Aculeata) faunája. - Natura Somogyiensis 1: 269-293.
- JÓZAN Zs. 2002: Az Órség és környéke fullánkos hártvászárnú faunájának alapvetése (Hymenoptera, Aculeata). - Praenorica Folia Hist.-Naturalia 6: 59-96.
- JÓZAN Zs. 2006a: A Mecsek fullánkos hártvászárnú faunája (Hymenoptera, Aculeata). - Folia Comloensis 15: 219-238.
- JÓZAN Zs. 2006b: Adatok Dél-Dunántúl fullánkos hártvászárnú (Hymenoptera, Aculeata) faunájának ismeretéhez. - Natura Somogyiensis 9: 279-288.
- JÓZAN Zs. 2007: Újabb adatok a Zselic fullánkos hártvászárnú (Hymenoptera, Aculeata) faunájának ismeretéhez - Somogyi Múzeumok Közleményei B - Természettudomány, 17 (2006): 169-182.
- MÓCSÁR L. 1995: Redősdarázs-szerűek. - Vespoidea. - In: Magyarország Állatvilága (Fauna Hungariae), XIII/B./6.: 1-181.

Data to the Vespidae fauna (Hymenoptera, Aculeata)
of the Transdanubia (Hungary).

ZSOLT JÓZAN

New faunistic data of some rare vespidae species from the Transdanubian region are published based on the faunistic survey carried out in the last decades. *Microdynerus exilis* is a new record for Hungary. The occurrence of *Ancistrocerus dusmetiolus* firstly published from the South Transdanubian region. *Allodynerus floricola*, *Celonites abbreviatus*, *Odynerus femoralis*, *Stenodynerus orenburgensis*, *Symmorphus declivis*, *Alastorynerus microdynerus* are known only from few collecting sites.